

Tuottavuus- ja taloudellisuusohjelma 2.0

- Tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman (2022) päivitys ja uudistaminen
  - Ohjelmapohjainen toimeenpano
  - Palvelujen ja palveluverkon kokonaisuudistus
-

Sisältö

Lähtökohdat

Palvelujärjestelmän uudistaminen ja muutosohjelmat

Taloudelliset tavoitteet

Ohjelmanseuranta

Yhteenvedo

Tausta

Valmisteluryhmä esittää huolensa siitä, että Pohjois-Savon hyvinvointialueen taloustilanne on heikentymässä merkittävästi. Lainamäärä on kuluvan vuoden tilinpäätösennusteiden mukaan lähes kaksinkertainen maan keskiarvoon nähden ja yhä kasvussa vuoden 2023 ja mahdollisesti vuoden 2024 lainanottovaltuuksien muutosten myötä.

VN päätöksen 19.10.2023 ehdot / tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman päivitys

- **vastaa muuttuneita olosuhteita** talouden ja toiminnan osalta sekä varmistaa hyvinvointialueen lainahoitokyvyn. Ohjelmassa **tulee huomioida** myös kesällä 2024 valmistuvan **palveluverkkosuunnitelman vaikutus ja päivittää ohjelma tarvittavilta osin palveluverkkosuunnitelman valmistuttua**.
- Kokonaisvaltainen tarkastelu hyvinvointialueen toiminnasta ja taloudesta mukaan lukien palvelujen tuottavuutta parantavat toimenpiteet ja niiden mitattavissa olevat taloudelliset vaikutukset.
- Ohjelman tulee sisältää myös vuosittaiset euromääräiset tulosta ja lainanhoitokykyä kuvaavat tavoitteet, joiden toteutumista seurataan.
- Lainanottovaltuuden muutostarpeen arvioinnissa korostuvat **investointihankkeen välttämättömyys näkökulma sekä varmuus siitä, että hanke sisältyisi myös tulevaan palveluverkkosuunnitelmaan ja –strategiaan**. Koska palveluverkkosuunnitelma valmistuu vasta kesällä 2024, ainakin **Suonenjoen sote-keskuksen osalta lainanottovaltuuden muutosta ei voida esittää hyväksyttäväksi tässä vaiheessa**.
- Ohjelma tulee toimittaa valtiovarainministeriölle 15.11.2023 mennessä ja ohjelmaa valtiovarainministeriön käsittelyn perusteella 29.12.2023 mennessä. Hyvinvointialue raportoi ohjelman toteutumisesta puolivuositain valtiovarainministeriölle.

Valmisteluryhmä painottaakin, että alueen tulo-rahoituksen ja lainamäärän kestävään kehitykseen ja suhteeseen tulee kiinnittää erityistä huomiota taloudellisuus- ja tuottavuusohjelmaa laadittaessa ja päivittäessä.

Tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman päivitys

- Ensimmäinen tuottavuus- ja taloudellisuusohjelma on hyväksytty 12/2022, liittyy vuoden 2023 lainanottovaltuuden muuttamispäätökseen.
- Ohjelman päivitys 11 / 2023
  - VN 19.10.2023 lainanottovaltuus vuodelle 2024 126 292 000 €
  - Investointeja vastaavat sopimukset 32 360 000 €
  - Pitkäaikainen laina 93 931 000 € (lähinnä rakennusinvestoinnit)

Ohjelma tukee hyvinvointialueen strategiaa ja kestäväää tasapainoista taloutta. Ohjelman tavoitteena on turvata mm.

- Palvelukyky
- Kehittymiskyky sekä
- Investointi- ja lainanhoitokyky
- Sote- ja pelastustoimen uudistuksen ja Pohjois-Savon hyvinvointialueen strategisten tavoitteiden saavuttaminen

Ohjelma koskee koko hyvinvointialueen konsernia mukaan lukien In House – yhtiöt.

Toiminnalliset uudistukset kestävä talouden pohjana

Talouden tasapainottaminen vaatii merkittäviä ja vaikuttavia koko palvelujärjestelmää koskevia toiminnallisia uudistuksia.

- Hyvinvointialueen ennuste vuodelle 2023 on yli 90 miljoonaa euroa alijäämäinen
- Keskimääräistä korkeammat sosiaali- ja terveydenhuollon kustannukset
- Korkea investointitaso
- Korkea lainakanta
- Henkilöstön saatavuuden ongelmat
- Ikääntymisestä johtuva palvelutarpeen kasvu

Uudistumisen ja kehittämistoimien kulmakivet

- Hyvinvointialuestrategia
- Palvelustrategia
- Palvelujen ja palveluverkon kokonaisuudistus (reformi)
  - Strategiset toimeenpano-ohjelmat
  - Tuottavuus- ja taloudellisuusohjelma, koskee koko konsernia

Lähtökohdat

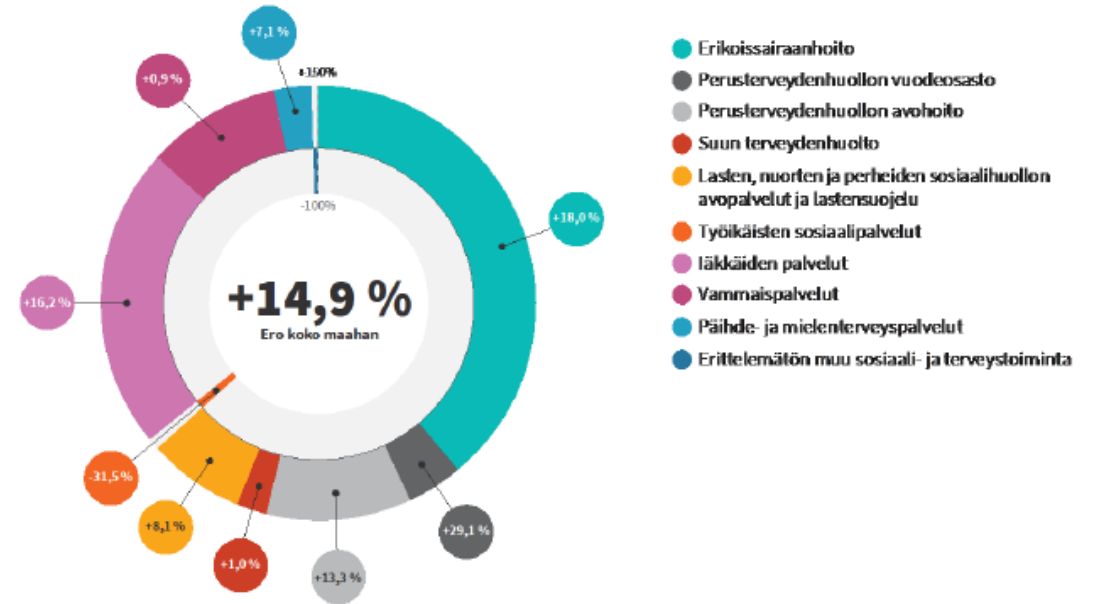

Lähtökohdat

THL ARVOINTIRAPORTTI 10 / 2023

- Vuonna 2022 Pohjois-Savon kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon nettokäyttökustannukset olivat yhteensä 1,09 miljardia euroa (4 385 euroa/asukas). Alueen väestön palvelutarpeeseen suhteutetut sosiaali- ja terveydenhuollon nettokäyttö-kustannukset olivat vuosina 2021 maan keskitasoa (indeksi 99, koko maa 100).
- Asukaskohtaiset palvelutarpeeseen suhteuttamattomat nettokäyttökustannukset olivat **15 prosenttia maan keskitasoa suuremmat**.
- Erikoissairaanhoidon asukaskohtaiset kustannukset olivat **18 prosenttia maan keskiarvoa suuremmat**.
- Alueen 75 vuotta täyttäneeseen väestöön suhteutetut ikääntyneiden palvelujen kustannukset olivat **16 prosenttia yli maan keskitason**.
- Perustason vuodeosastohoidon kustannukset **olivat 29 prosenttia maan keskiarvoa suuremmat**.
- Perusterveydenhuollon avohoidon kustannukset olivat **13 prosenttia yli maan keskitason**.
- Suurinta kustannusten kasvu (2018 – 2022) oli **lasten, nuorten ja perheiden** (14 %, koko maa 18 %) ja **iäkkäiden** palveluissa (15 %, koko maa 11 %).

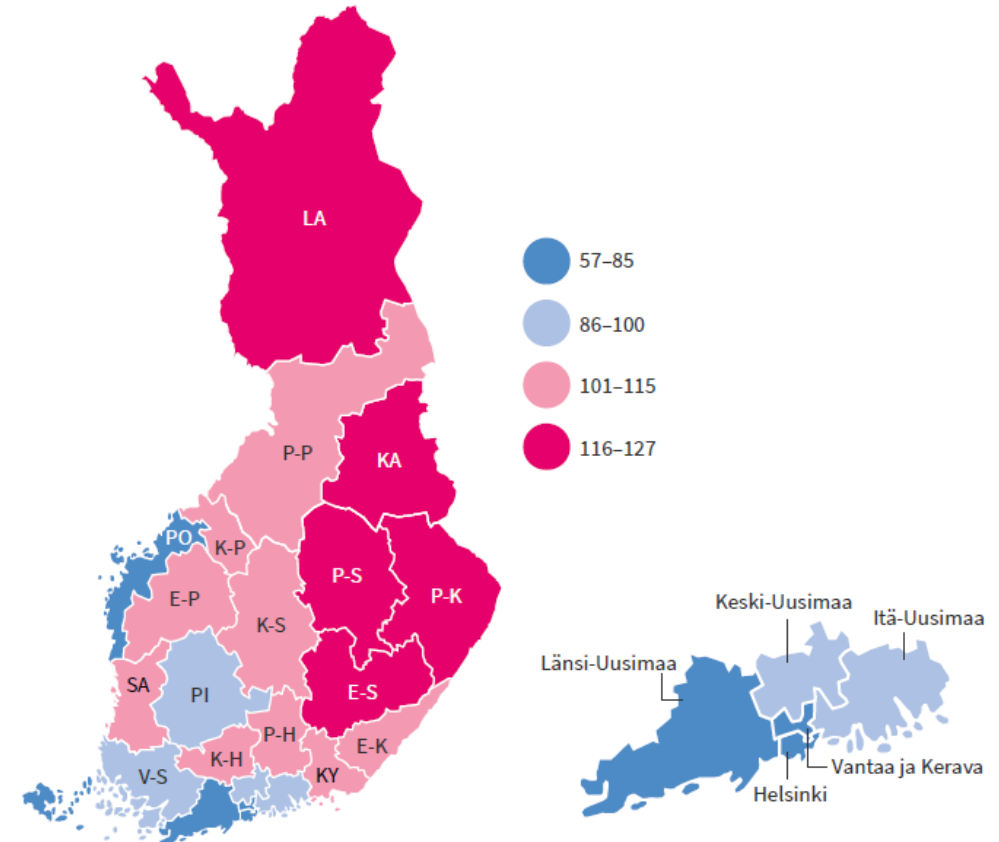
Kuvio 3. Sosiaali- ja terveydenhuollon nettokäyttökustannusten jakauma vuonna 2022

THL ARVOINTIRAPORTTI 10 / 2023

- **Palvelutarve, asukaskohtainen alijäämäennuste ja lainakanta maan suurimpien joukossa**
- Valtaosa alueen **seuraaville 15 vuodelle ennakoidusta menojen kasvusta johtuu väestön ikääntymisen** aiheuttamasta lisääntyvästä palvelutarpeesta.
- Ikääntyneiden palvelujen lisäksi perusterveydenhuollon vuodeosastohoidon tarve ja kustannukset kasvavat.
- Lasten ja nuorten palvelujen kustannukset vähenevät, kun heidän määränsä alueella vähenee.
- **Sekä nykyisiin palvelujen saatavuuden että talouden tasapainottamisen haasteisiin vastaaminen vaatii palvelutuotannon tehostamistoimia mahdollisimman pian.**

Kuvio 1. Ikävakiomaton sairastavuusindeksi ajanjaksolta 2019–2021

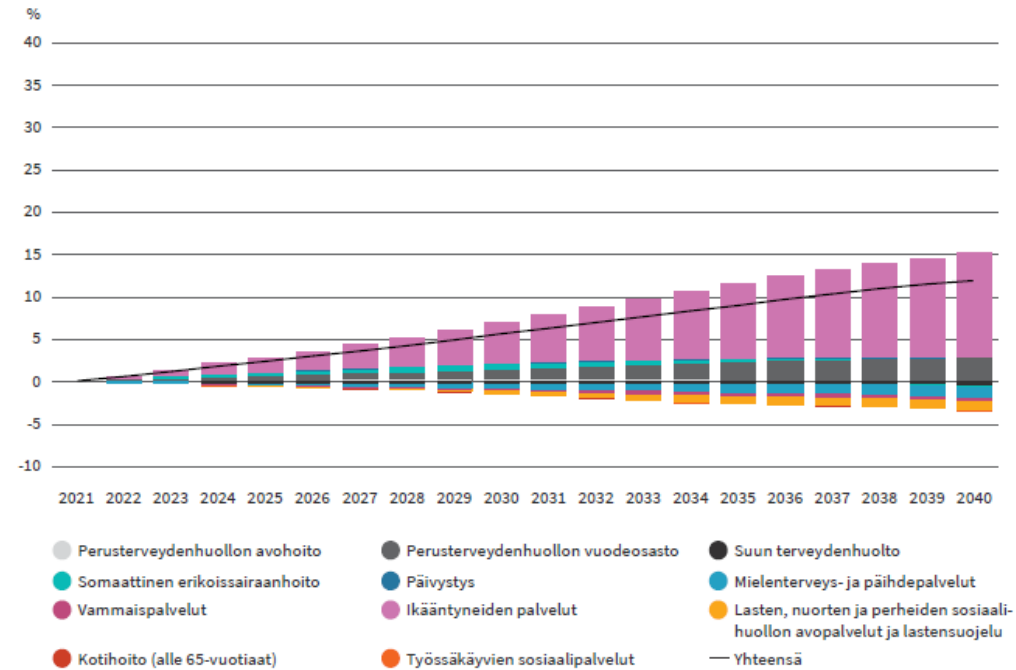

Arvio väestörakenteen muutoksen vaikutuksista kustannuksiin

- Väestörakenteen muutoksiin pohjautuvien THL:n ennuste-laskelmien mukaan Pohjois-Savon sosiaali- ja terveyspalvelujen kustannusten ennustetaan kasvavan vuosina 2021–2030 **keskimäärin 0,6 prosenttia vuodessa** (koko maa 1,0). Kustannusennusteen vuosikasvu pysyy samalla tasolla ulotettaessa ennuste 15 vuoden periodille.
- Alueella ennakoitua sosiaali- ja terveydenhuollon menokehitystä kasvattaa suhteellisesti eniten väestön ikääntymisen aiheuttama palvelutarpeen kasvu.
- Lisäksi kasvavat perusterveydenhuollon vuodeosastohoidon tarve ja kustannukset.
- Lasten ja nuorten palvelujen kustannukset vähenevät, kun heidän määränsä alueella vähenee. Samansuuntainen kustannuskehitys on odotettavissa myös mielenterveys- ja päihdepalveluissa.
- Kasvuennuste ei huomioi inflaation, tuottavuuden, palvelurakenteen eikä väestön sosioekonomisen aseman muutoksia.

Lähde THL Arviointiraportti 10/2023

Kuvio 5. Väestörakenteen muutoksen vuosittainen vaikutus alueen sosiaali- ja terveydenhuollon kustannusten ennakoituun kehitykseen, prosenttia vuodesta 2021 vuoteen 2040

▲ Kuviossa esitetään, miten alueen sosiaali- ja terveydenhuollon menot kehittyvät väestörakenteen muutoksen myötä, mikäli toiminta kehittyy nykytilan kaltaisesti. Arvio palvelutarpeen vuosittaisista muutoksista perustuu pitkän aikavälin sosiaalimenojen analyysimallin (SOME-mallin) ennusteisiin. Luvut kertovat prosentteina tehtävittäin, kuinka paljon hyvinvointialueen sosiaali- ja terveyspalvelujen volyyymi keskimäärin vuosittain kasvaa vuodesta 2021 vuoteen 2040. Luku ei sisällä inflaation ja tuottavuuden vaikutusta.

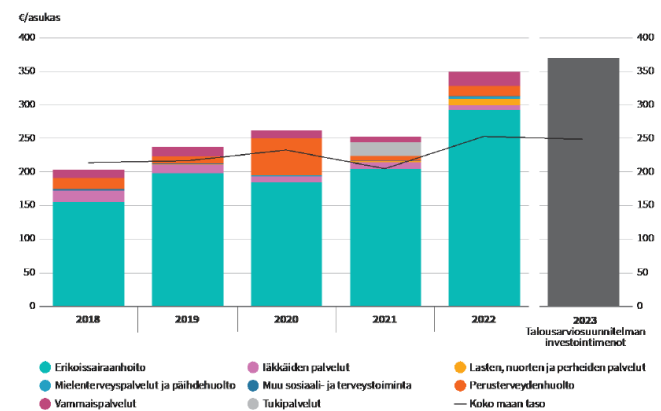
Laskentamalli perustuu THL:n kokoamiin rekisteriaineistoihin vuodelta 2019 sekä sosiaalihuollon avohoidon osalta suoriin aineistopyyntöihin.

THL arviointi-raportin keskeisiä huomiota

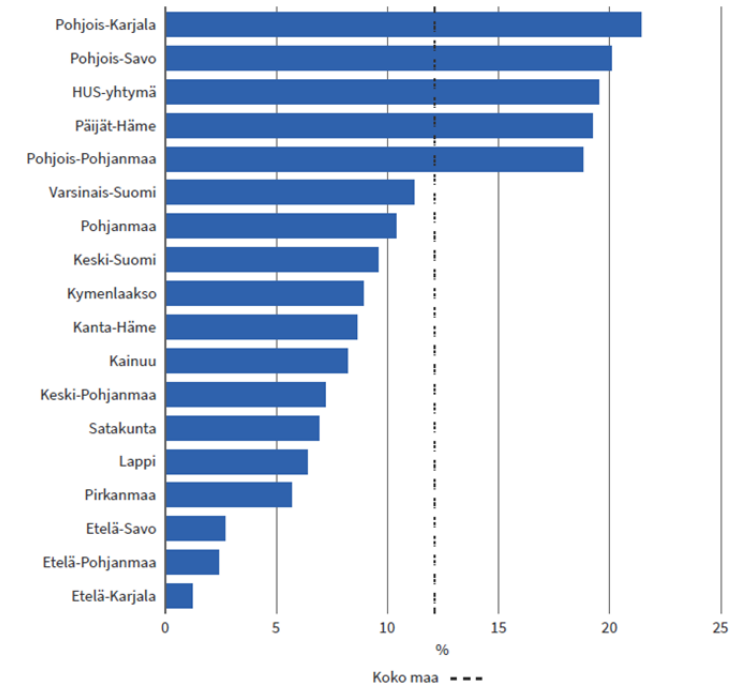
Hyvinvointialueiden suurimmat järjestämisen haasteet liittyvät lasten, nuorten ja perheiden sekä iäkkäiden perus- ja erityistason palveluihin. Näiden palvelujen nettokäyttökustannukset kasvoivat vuosina 2018–2022 suhteellisesti eniten. Erityisesti väestön ikääntyminen kasvattaa palvelutarpeita ja kustannuksia jatkossakin.

- Perusterveydenhuollon lääkärin vastaanotolle ja erikoissairaanhoidon pääsyssä parantamisen varaa.
- Kiireettömään erikoissairaanhoidon Pohjois-Savossa pääsee huomattavasti huonommin kuin maassa keskimäärin,
  - noin 18 prosenttia joutuu odottamaan yli kuusi kuukautta (koko maassa 11 %).
  - Lasten ja nuorten psykiatriseen erikoissairaanhoidon yli kolme kuukautta joutuu jonottamaan 13 prosenttia potilaista (koko maassa 32 %).
- Vanhuspalvelujen seurannan järjestäjäkyselyn mukaan Pohjois-Savon kunnissa 75 vuotta täyttäneistä asiakkaista
  - noin 75 prosenttia pääsi palvelutarpeen arviointiin lakisääteisessä seitsemässä arkipäivässä
- Investointimenot ovat kohdistuneet yli 80 % erikoissairaanhoidon.

Kuvio 4. Reaalit asukaskohtaiset investointimenot tehtävittäin vuosina 2018–2022 ja hyvinvointialueen talousarvio suunnitelman asukaskohtaiset investointimenot vuodelle 2023

Kuvio 7. Kiireetöntä erikoissairaanhoidon yli kuusi kuukautta odottaneet hyvinvointialueittain vuonna 2023 (%)

▲ Kuviossa esitetään kiireetöntä erikoissairaanhoidon yli kuusi kuukautta odottaneiden osuudet hyvinvointialueilla ja HUS-yhtymän alueella ajanjaksolla tammikuu–heinäkuu 2023. Tiedot perustuvat THL:n Erikoissairaanhoidon hoitopaikasta -tietoihin. Tiedot päivitetään THL:n verkkosivuilla kerran kuukaudessa.

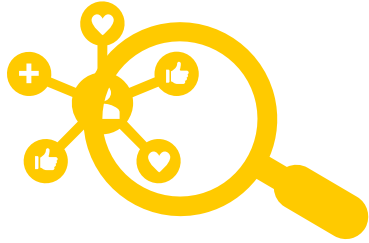
Tavoitteet

Tuottavuus- ja taloudellisuusohjelma noudattaa sekä valtakunnallisia sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tavoitteita, hyvinvointialueen strategian sekä palvelustrategian tavoitteita

- Peruspalvelujen vahvistaminen
- Palveluiden saatavuuden parantaminen
- Turvallisuuden ja vaikuttavuuden parantaminen
- Kustannusten hallinta ja talouden tasapaino

Kustannusten kasvun kestävä hillitseminen

- Kustannustehokkaat ja kustannusvaikuttavat palvelut.
- Kokonaistavoite 50 milj. € vuoden 2026 loppuun mennessä, talouden tasapainotavoite.
- Investointien arviointi, priorisointi ja tuottavuus mm. kalliiden laiteinvestointien sekä tilatehokkuuden näkökulmasta.

Vaikuttaminen toiminnan ja prosessien tehokkuuteen

- Lean ajattelu, prosessien tarkastelu ja ”läpimenoajan” tarkastelu

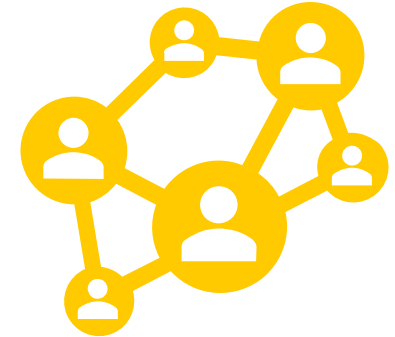
Vaikuttavuuden arviointi

- Tehdäänkö oikeita asioita asiakkaan kokonaistilanteen arvioinnin perusteella
- ”ylihoitaminen / alihoitaminen”

Investointitarpeen kriittinen tarkastelu

- Investoinnin välttämättömyys
- Vaihtoehtoiset ratkaisut
- Investoinnin kannattavuuslaskenta

Tuottavuustoimien kohdentuminen

Vaikuttaminen palvelujen kysyntään

- Kysynnän vähentäminen
- Kysynnän kohdentuminen

Vaikuttaminen palvelujen tuottamisen tapoihin ja resursointiin

- Digitaaliset palvelut, liikkuvat palvelut, kivijalkapalvelut
- Henkilöstöressurssien suunnittelu ja kohdentaminen

Vaikuttaminen hankintoihin

- Hankintavaltuudet, hankintamenettelyt ja prosessit
- Ohjeistus ja seuranta
- Taloudellisuusajattelu ja kustannustietoisuus

Palvelujärjestelmän uudistaminen ja muutosohjelmat

Uudistumisen ohjelmakokonaisuus

Hyvinvointialueen uudistaminen toteutetaan hyvinvointialueen strategialla, palvelustrategialla ja strategisilla toimenpideohjelmilla. Palvelustrategiaa toimeenpannaan palvelureformilla, joka sisältää kolme pääkokonaisuutta (R1-R3). Tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman toimeenpano sisältyy näihin ohjelmiin.

Tavoitteena
30-50 M€
pysyvä
kustannusvaikutus.

Palvelureformien
osalta päätöksenteko
kesällä 2024.

Palvelujärjestelmän kokonaisuudistuksen keskeiset tavoitteet

- Palvelujärjestelmän uudistamisessa tarkastellaan kaikkia toimintoja, aina erityisen vaativista palveluista ennaltaehkäiseviin palveluihin.
- Keskeisintä uudistuksissa on hakea kustannusvaikuttavaa toimintamallien uudistamista esim:
  - Liikkuvat palvelut
  - Digitaaliset palvelut
  - ”Kivijalkapalvelut”
  - Uudistuvat toimintatavat
  - Etäpalvelut ja robotiikka
- Palveluverkon ja kiinteistösuunnitelma valmistelu
- Tavoitteena saada palvelujärjestelmän kokonaisuudistus päätöksentekoon kesällä 2024
- HVA-strategia, palvelustrategia ja strategiset ohjelmat luovat tavoitetilaa ja kuvaavat keskeisiä uudistustarpeita sekä periaatteita, joilla uudistus toteutetaan.

Toimeenpano-ohjelmien keskeiset tavoitteet (1)

Henkilöstövoimavarojen kehittäminen ja vahvistaminen

- Tuetaan henkilöstövoimavarojen oikeaa ja osaamiseen perustuvaa kohdentumista ja työvoimakustannusten alentumista.
- Prioriteettina resurssien kohdentaminen ydinpalveluun.
- Työtä, joka voidaan tuottaa joko automaatio- tai tekoälyavusteisesti tai sähköisiä toimintaprosesseja, hyödynnetään täysimääräisesti

Ajantasainen hallinto, investoinnit ja tilahallinta

- Keskitytään yhteisen hankintakulttuurin ja yhteisten menettelytapojen luomiseen
- Hankintasopimusten optimointiin koko hyvinvointialueen osalta sekä hankintojen avoimuuden lisäämisen ja uusien vaikuttavampien toteuttamistapojen käyttöönottoon.
- Tukipalveluissa erityisenä kehittämiskohteena on In-house kumppanuuden kiinnittäminen mahdollisuuksien mukaan
- Tukipalveluiden optimointi palveluverkon mukaisesti
- Kiinteistöjen ja toimitilojen pitkän aikavälin suunnitelma
- Rakennusinvestointien osalta kehittämiskohteet ovat investointien kannattavuudessa ja palvelutuotantoa parhaiten tukevissa tila-ratkaisuissa ja toimintamalleissa.
- Tehokkuuden edistäminen tilaratkaisuissa vaarantamatta toiminnan laatua.

n. 15-30 Milj. €
2023-2026

3 – 7 Milj. €
2023-2026

Toimeenpano-ohjelmien keskeiset tavoitteet (2)

Tutkimus-, kehitys-, koulutus- ja innovaatiotoiminta

- Yliopistollisen statuksen vahvistumista, veto- ja pitovoiman paranemista, henkilöstön riittävyyden turvaamista, tulopohjan merkittävää laajentumista sekä alueellisen elinvoiman merkittävää kehittymistä.

Digitaalisten palvelujen kehittäminen

- Digitalisaation avulla tuotetaan asiakaslähtöisiä palveluita kustannustehokkaalla tavalla (saatavuus ja saavutettavuus) ja mahdollistetaan toiminnan tehostamisella resurssien tehokasta allokoimista.
- Digitalisaatiolla kehitetään myös palveluverkon ja työympäristön suunnittelua, hallintaa ja tuottavuutta.
- Toimenpiteillä tuetaan asukkaiden omatoimiasiointia, asukkaan ja ammattilaisen välistä vuorovaikutusta digiratkaisujen käyttöönotossa, kustannustehokkaiden ratkaisujen järjestämistä ja työtä sekä päätöksentekoa tukevan tiedonhallinnan parantamista.

Pelastustoimen palvelutasopäätös

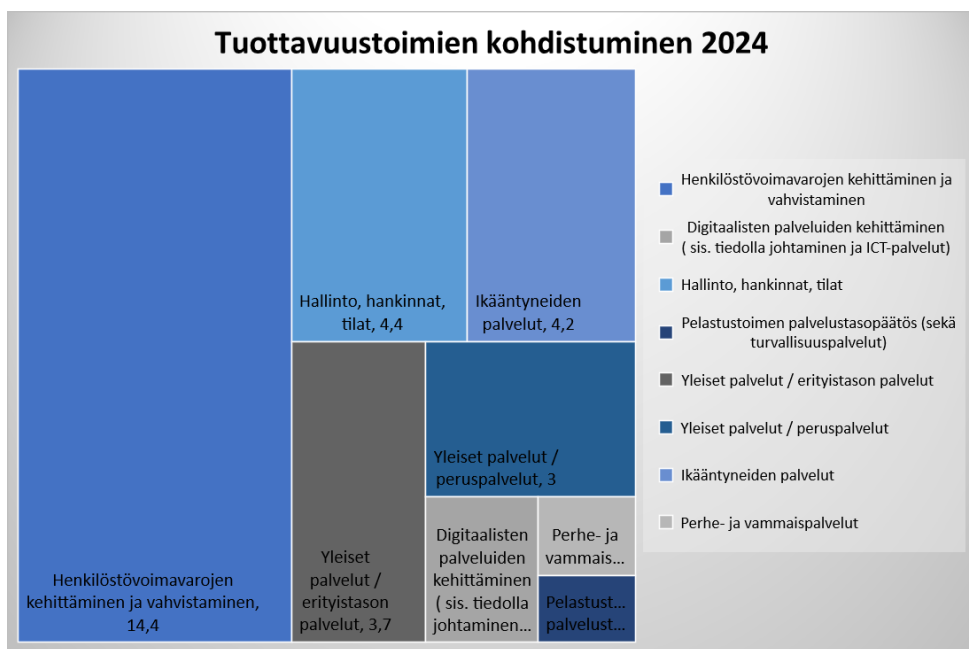
- Rekrytoinnin tehostaminen ja henkilöstöpitovoiman parantaminen
- Pelastuslaitoksen palveluverkoston kehittäminen
- Riskienarvioinnin, varautumisen ja väestönsuojelun kehittäminen
- Moniviranomaistoiminnan ja tilannekeskustoiminnan kehittäminen

Tulopohjan
vahvistaminen,
useita toimia

5-15 Milj. €
2023-2026

Yhteenveto säästötoimista loppuvuosi 2023 ja 2024

Osa alla luetelluista toimista on nopeasti toteutettavia operatiivisen tason. Vuoden 2024 talousarvioon sisältyvät toimet ovat osa palvelureformia ja pidemmän aikavälin toteutusta.

Toimenpiteet ohjelmakokonaisuuksittain	Talousvaikutukset 2023 M€	Talousvaikutukset 2024 M€
1. Henkilöstövoimavarojen kehittäminen ja vahvistaminen	5,320	14,347
2. Digitaalisten palveluiden kehittäminen (sis. tiedolla johtaminen ja ICT-palvelut)		1,500
3. Hallinto, hankinnat, tilat	0,310	4,165
4. TKKI	Ei arviota	Ei arviota
5. Pelastustoimen palvelustasopäätös (sekä turvallisuuspalvelut)	0,270	0,570
Palvelujärjestelmän kokonaisuudistus (esitetään toimialoittain)		
Yleiset palvelut / erityistason palvelut	0,720	3,731
Yleiset palvelut / peruspalvelut		3,050
Ikääntyneiden palvelut		4,200
Perhe- ja vammaispalvelut		0,700 – 1,500
Arvioiden kustannusvaikutukset yhteensä	6,620	32,263 – 33,063
Kehittämistöimiin liittyvät investoinnit (ikäntyneiden palvelut)		1,500

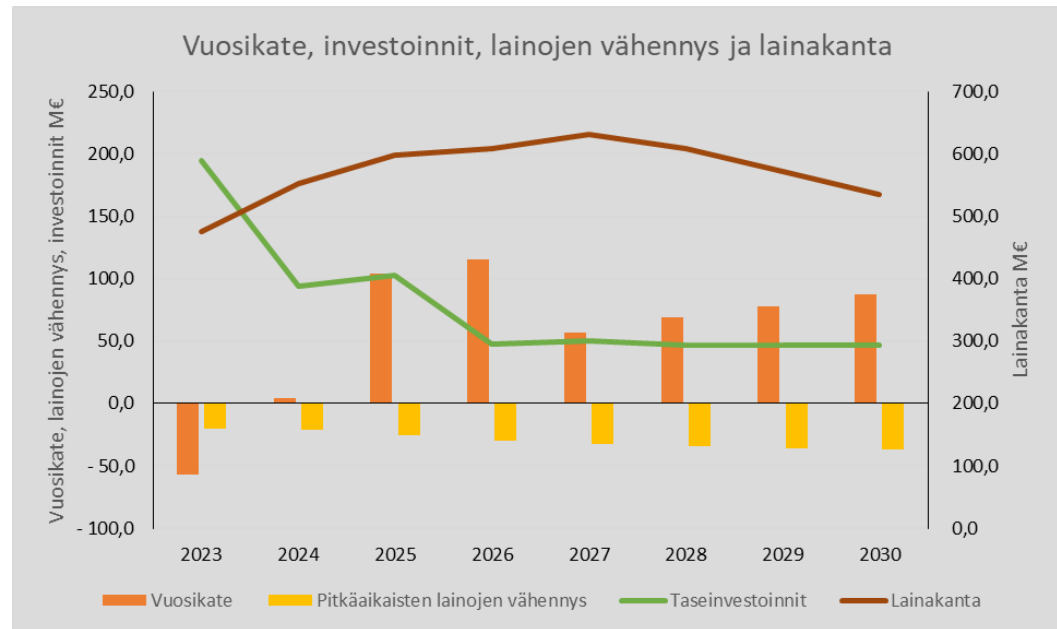
Taloudelliset tavoitteet

Talouden tasapainon edellytykset

- Vuoden 2026 lopussa vuosikate 112,6 M€
  - Poistot 47 M€
  - Tilikauden ylijäämä 65 M €
- Suurimmat haasteet ovat 2024 – 2026 välillä saada vuosikate riittäväksi kattamaan syntyneet alijäämät
- Lainakanta nousee lähivuosina ja saavuttaa huippunsa 2027, jonka jälkeen se kääntyy laskuun
- Pitkäaikaisten lainojen lyhennykset kasvavat vuosikymmenen loppuun saakka
- Investointitasoa on laskettava merkittävästi

Palvelureformi ja tuottavuus- ja taloudellisuusohjelma

Tuloslaskelma 2023-2030

TULOSLASKELMA SKENAARIO 2023 -2030

		2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
		ennuste	-4,4 %	3,0 %	3,0 %	3,0 %	3,0 %	3,0 %	3,0 %
Toimintatuotot	+	250 593	239 683	246 873	254 279	261 908	269 765	277 858	286 194
Valmistus omaan käyttöön	+	1 497	1 617	1 650	1 707	1 767	1 828	1 892	1 958
			-3,1 %	-0,8 %	3,0 %	7,1 %	3,0 %	3,0 %	3,0 %
Toimintakulut	-	-1 476 582	-1 430 800	-1 419 724	-1 462 718	-1 566 704	-1 613 705	-1 662 116	-1 711 980
TOIMINTAKATE	=	-1 224 492	-1 189 500	-1 171 201	-1 206 731	-1 303 029	-1 342 112	-1 382 366	-1 423 828
			2,5 %	7,1 %	3,6 %	2,9 %	3,9 %	3,4 %	3,4 %
Valtion rahoitus	+	1 175 211	1 204 931	1 291 000	1 338 000	1 377 000	1 431 000	1 479 000	1 530 000
Rahoitustuotot ja -kulut	+/-	-7 328	-11 000	-15 800	-15 850	-17 000	-19 500	-19 000	-18 600
VUOSIKATE	=	-56 609	4 431	103 999	115 419	56 971	69 388	77 634	87 572
Poistot ja arvonalentumiset	-	-36 811	-40 000	-43 193	-47 693	-55 493	-63 693	-69 593	-70 143
TILIKAUDEN TULOS	=	-93 420	-35 569	60 805	67 725	1 477	5 694	8 040	17 428
Tilinpäätössiirrot	+/-	458							
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ)	=	-92 962	-35 569	60 805	67 725	1 477	5 694	8 040	17 428

Lainanhoitokate 2023-2030

Lainanhoitokate vuosille 2023-2030	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
	M€	M€	M€	M€	M€	M€	M€	M€
Vuosikate	-56,6	4,4	104,0	115,4	57,0	69,4	77,6	87,6
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-20,3	-21,3	-25,0	-30,0	-32,1	-33,8	-36,1	-36,5
Omarahoitusosuus	-76,9	-16,9	79,0	85,4	24,9	35,6	41,5	51,1
Investointisuunnitelma	265,8	126,3	132,7	64,8	66,3	62,7	62,7	62,7
Hyväksytty lainanottovaltuus / lainanottovaltuuden tarve	245,8	126,3	53,7	0,0	41,4	27,1	21,2	11,6
Investointisuunnitelman mukaiset:								
Taseinvestoinnit	194,4	93,9	102,7	47,7	50,7	47,0	47,0	47,0
Investointeja vast.sopimukset	51,4	32,4	30,0	17,1	15,6	15,7	15,7	15,7
Lainatarve	194,4	93,9	23,7	0,0	25,8	11,4	5,5	0,0
Lainakanta	474,8	553,4	598,4	609,2	632,1	608,3	572,2	535,6
Laskennallinen lainanhoitokate	-0,90	0,23	1,58	1,71	0,92	1,11	1,27	1,47
<i>rah.erät netto</i>	<i>7,3</i>	<i>11,0</i>	<i>15,80</i>	<i>15,85</i>	<i>17,00</i>	<i>19,50</i>	<i>19,00</i>	<i>18,60</i>
*) vuoden 2023 vuosikate perustuu elokuun 2023 taloustietojen pohjalta tehtyyn ennusteeseen, valtion rahoitus on päivitetty VMn 10.10.2023 julkaisemien tietojen mukaiseksi.								
**) vuoden 2024 vuosikate perustuu talousarvioluonnokseen, valtion rahoitus on päivitetty VMn 10.10.2023 julkaisemien tietojen mukaiseksi. Luonnosversiota ei ole vielä käsitelty luottamushenkilöelimissä.								

Vuoden 2024 investointisuunnitelma, 1000 €

HYVINVOINTIALUE	2024	2025	2026	2027	2024-2027 Yhteensä
Pysyvät vastaavat	42 615	13 276	12 191	25 849	93 931
Rakennukset	3 950	5 550	8 000	22 000	39 500
Laite- ja kalustohankinnat	19 964				19 964
ICT ja muut aineettomat hyödykkeet	15 651	7 726	4 191	3 849	31 417
Muut investoinnit	3 050				3 050
Investointeja vastaavat sopimukset	32 360	0	0	0	32 360
Rakennukset	17 500				17 500
Laite- ja kalustohankinnat	4 860				4 860
ICT ja muut aineettomat hyödykkeet	10 000				10 000
Muut investoinnit					0

OSASUUNNITELMAT

SOTE	2024	2025	2026	2027	2024-2027 Yhteensä
Pysyvät vastaavat	40 895	13 276	12 191	25 849	92 211
Rakennukset	3 950	5 550	8 000	22 000	39 500
Laite- ja kalustohankinnat	18 444	0	0	0	18 444
ICT ja muut aineettomat hyödykkeet	15 451	7 726	4 191	3 849	31 217
Muut investoinnit	3 050	0	0	0	3 050
Investointeja vastaavat sopimukset	24 419	0	0	0	24 419
Rakennukset	10 000				10 000
Laite- ja kalustohankinnat	4 419				4 419
ICT ja muut aineettomat hyödykkeet	10 000				10 000

PELA	2024	2025	2026	2027	2024-2027 Yhteensä
Pysyvät vastaavat	1 720	0	0	0	1 720
Laite- ja kalustohankinnat	1 520				1 520
ICT ja muut aineettomat hyödykkeet	200	0	0	0	200
Investointeja vastaavat sopimukset	7 942	0	0	0	7 942
Rakennukset	7 500				7 500
Laite- ja kalustohankinnat	442				442

Investointisuunnitelma on ehdollinen. Investointisuunnitelman toimeenpano edellyttää valtiovarainministeriön hyväksymää taloudellisuus- ja tuottavuusohjelmaa. Valtiovarainministeriön tulee ilmoittaa hyvinvointialueelle 1.12.2023 mennessä mahdollisesta taloudellisuus- ja tuottavuusohjelman täydentämisestä tai hylkäämisestä.

Talouden tasapainon haasteet

- Koska hyvinvointialueen lainakanta on korkea vielä vuoteen 2030 jälkeenkin, joudutaan merkittävä osa rahoituksesta suuntaamaan ko.rahoituseriin. Poistot kasvavat vuosikymmenen loppuun saakka.
- Talouden tasapainon saavuttaminen edellyttää hyvinvointialueen organisaation sisäisen tehokkuuden kasvattamista pääasiassa siten, että nykyisillä tai vähemmillä resursseilla voidaan tuottaa palvelutarpeen mukaiset palvelut. Talouden tasapaino saavutetaan vain toiminnan uudistumisen avulla.
- Palvelutoiminnan integraatio näkyy jo toiminnan uudistamisen valmistelussa. Eri toimialat ovat riippuvaisia toisistaan asiakkaan palvelun kokonaisuuden hallinnassa. Integraation vahvistaminen on uudistumisen yksi päätavoitteista.
- Tiedon ja tietojohdamisen merkitys eri tasoilla korostuu ja todellinen integraatio ei ole mahdollinen ilman ajantasaista tietoa asiakkuudesta, palveluista ja kustannuksista.
- Tuottavuusohjelman toimenpiteet ovat eri mitallisia, isoja reformeja ja palvelutoiminnan arjessa toteutuvia, vaikutuksiltaan pienempiä, mutta eivät merkityksettömiä. Toimia tarvitaan kaikilla tasoilla.
- Pitkävaikutteiset investoinnit rahoitetaan pääosin lainarahoituksella. Tilatehokkuuden vaatimukset edellyttävät pitkän aikavälin tilaohjelman laatimista siten, että tilat tukevat toiminnan muutoksia mahdollisimman joustavasti. Tämä tehdään palvelureformin ja palveluverkon tarkastelun yhteydessä.
- Kalliit laiteinvestoinnit tulee tehdä kannattavuuslaskentaan perustuen ja näiden laitteiden käytön seuranta liitetään osaksi tuottavuusohjelman seurantaa.

Ohjelman seuranta ja riskien hallinta

Seuranta, reunaehdot ja riskienhallinta

Hyvinvointialuestrategia, palvelustrategia, muut strategiset ohjelmat, pelastustoimen palvelutasopäätös, tuottavuus- ja taloudellisuusohjelma sekä talousarvio muodostavat tiiviin kokonaisuuden myös seurannan näkökulmasta. Tiivis seuranta mahdollistaa muutostarpeiden arvioinnin ja muutosten ennakoinnin sekä toimenpiteiden vaikuttavuuden todentamisen. Palveluiden järjestämisen seurantaan käytettäviä mittareita seurataan joko vuosittain, puolivuositain tai joitakin vielä tiheämmin.

Tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman toimenpiteiden toteutumista arvioidaan ja raportoidaan aluevaltuustolle puolivuositain osana valtionvarainministeriölle tehtävää arviointia. Seurannan tarkoitus on, että havaittuihin haasteisiin tai poikkeamiin voidaan puuttua. Samalla voidaan arvioida, tarvitaanko tehtyyn suunnitelmaan muutosta tai korjaavia toimenpiteitä.

Tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman toteuttaminen toimenpiteittäin on edellytys toiminnan uudistumiselle ja kestäväälle taloudelle. Toiminnan, talouden ja henkilöstöresurssien sopeuttaminen vallitsevaan tilanteeseen ja ennustettavaan tulevaisuuteen on edellytys hyvinvointialueen järjestämisvelvoitteen toteutumiselle.

Reunaehdot ohjelman toimeenpanolle:

Valtion rahoituksen kehitys tulevaisuudessa

Työvoiman saatavuus

Sitoutuminen palvelustrategian tavoitteisiin

Toiminnan kehittämisen kyky ja resurssit.

Tiedostetut ja toteutuneet riskit

Tiedostettuja ja toteutuneita riskejä ovat mm:

- Korona-pandemian aikana syntynyt hoitovelka, jota ei ole vielä purettu.
- Työvoiman saatavuus.
- Palvelutarpeen kasvu erityisesti ikääntyneiden palveluissa.
- Palveluiden kustannusten kasvu, inflaatio ja yksityisten palveluntuottajien merkittävät hinnankorotukset sekä toteutuvat uudet kilpailutuksen nostavat hintatasoa merkittävästi nykyisestä tasosta.

Tiedotettuja riskejä

- Lainsäädännön muutokset, kuten mitoitukset, palvelutasoon liittyvät lisäykset, hallitusohjelmaan liittyvät muutokset (esim. In House-yhtiöihin kohdistuvat muutokset).
- Hyvinvointialueen palkkaharmonisointi toteutuu seuraavina vuosina.
- Yleinen kustannuskehitys ja inflaatio.
- Toimintaympäristön epävakaas ja varautuminen.
- Rakennusinvestoinnit sisältävät pitkäkestoisuuden vuoksi riskejä. Riskejä voivat aiheuttaa mm. hintojen muutokset, joiden vaikutus investoinnin lopullisiin kustannuksiin on huomioitava.
- Työvoiman saatavuusongelmat jatkuvat edelleen.
- Tuottavuusohjelman toimeenpano viivästyy tai se ei toteudu suunnitellusti.
- Talouden tasapainottamisen kiireellisyydestä ja tilannekuvan epävarmuudesta johtuen voidaan tehdä säästötoimia, jotka eivät ole pitkällä aikavälillä kustannuksia alentavia ja voivat vaarantaa esim. päätavoitteena peruspalveluiden vahvistamisen.

Valitaan oleelliset tunnusluvut, joilla voidaan analysoida ja ohjata toimintaa (mittaaminen ja arviointi) ja asetetaan tavoitearvo. Alla esimerkkejä.

Palvelun laadun ja vaikuttavuuden arviointi	<ul style="list-style-type: none"> • Valitaan keskeiset laatumittarit • Vaikuttavuuden mittarit tai sanallinen arvio
Kustannustehokkuus	<ul style="list-style-type: none"> • Arviointi, miten käytettävä kapasiteetti on hyödynnetty (maksimiin nähden) - %.
Suorituskyky	<ul style="list-style-type: none"> • kyky saavuttaa tavoitteet – seuranta etenemisestä
Tuottavuus, kustannukset ja laatu	<ul style="list-style-type: none"> • Lähtötilanne, kehittämistoimenpiteiden eteneminen ja lopputilanne<ul style="list-style-type: none"> • Valittavat palvelutoiminnan tunnusluvut • Henkilöstötuottavuus<ul style="list-style-type: none"> • Käytettävissä oleva työaika suhteessa kokonaistyöaikaan • Sairaspoissaolot, koulutuspäivät, htv/suorite/asiakas, henkilöstön vaihtuvuus • Ostopalvelujen tuottavuus<ul style="list-style-type: none"> • Oman tuotannon ja ostopalvelujen suhde • Ostopalvelujen ja oman tuotannon hintavertailu yhtenäisin kriteerein • Sairaaloiden tuottavuusmittarit
Prosessien läpimenoaika	<ul style="list-style-type: none"> • Hoitoon pääsy, vuodeosastojen hoitajaksot jne. • Jonot ja odotusajat

Tuottavuuden todentaminen

Ohjelman seurantaan käytettävät tunnusluvut suunnitellaan osana ohjelman toimeenpanoa.

- Hyvinvointialueen strategia, palvelustrategia ja muutosohjelmien seurantaan käytettävät mittarit päivitetään alkuvuodesta 2024 osana hyvinvointialueen strategisen seurannan kehittämistä ja yhdenmukaistamista.

Yhteenveto

Taloudelliset tavoitteet

Vuonna 2022 hyväksytyn alkuperäisen tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman tavoitteena oli saavuttaa n. 40 milj. euron säästöt vuosittain 2023 – 2025 vuosien aikana, yhteensä 123,7 milj. €. Päivitetyn tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman kokonaistavoite on n. 30 – 50 milj. € vuoteen 2026 mennessä.

Tuottavuusohjelman päivitys koskee vuosia 2024 – 2026.

Vuosien 2024 ja 2025 osalta vuosikatetavoite on 50 milj.€ molempina vuosina, jotta talouden tasapaino voidaan saavuttaa 2026 lopussa.

Valtion rahoitus kasvaa hieman yli 3 % / vuosi vuosikymmenen loppuun saakka.

Hyvinvointialueen toimintakulujen kehitys on negatiivinen ensimmäisinä suunnitelmavuosina ja voi olla korkeintaan 3 % (alle rahoituksen kasvun)vuodesta vuosikymmenen loppuun.

Investointitaso laskee merkittävästi vuodesta 2025 alkaen ollen vuosikymmenen lopussa n. 11 milj. €. Tämä merkitsee sekä kiinteiden investointien että laiteinvestointien (ml. sopimukset) merkittävää priorisointia ja tarveharkintaa.

Palvelujärjestelmään kohdistuvat tavoitteet

Palvelujärjestelmän kokonaisuudistus ja sen pohjalta laadittava palveluverkko muodostavat pohjan myös talouden kestävyydelle.

Palvelut on turvattava kansallisten tavoitteiden mukaisesti yhdenvertaisesti koko hyvinvointialueella, mutta palvelujen tuotantotapa voi vaihdella ottaen huomioon eri asiakastarpeet ja asiakasryhmät.

Liitteet

- ✓ Hyvinvointialueen strategia
- ✓ SOTE-palvelustrategia
- ✓ Digitaalisten palveluiden kehittäminen - strateginen ohjelma
- ✓ Henkilöstövoimarojen kehittäminen ja vahvistaminen - strateginen ohjelma
- ✓ TKKI - strateginen ohjelma
- ✓ Hallinto, hankinnat ja tilat - strateginen ohjelma
- ✓ Pelastustoimen palvelutasopäätös

[Strategia ja suunnitelmat - Pohjois-Savon hyvinvointialue - Pohjois-Savo \(pshyvinvointialue.fi\)](https://pshyvinvointialue.fi)